

Husholdningenes finansregnskap for 2022

Finansielle sektorregnskaper for institusjonelle sektorer

TALL

SOM FORTELLER

RAPPORTER / REPORTS

2023/20

Jon Ivar Røstadsand og Marit Eline Sand

I serien Rapporter publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 9. mai 2023

ISBN 978-82-587-1733-8 (elektronisk)

ISSN 1892-7513 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Det finansielle sektorregnskapet (finansregnskapet) utgjør det vi forstår som den finansielle delen av nasjonalregnskapet. Regnskapet omfatter de institusjonelle sektorenes finansielle balanser og et uttømmende endringsregnskap som forklarer alle endringene i balansene i løpet av en regnskapsperiode. Kjernen i det norske nasjonalregnskapet består av finansregnskapet og det ikke-finansielle regnskapet som omfatter real-, inntekts- og kapitalregnskapet.

En sentral størrelse i finansregnskapet er nettofinansinvesteringene. Nettofinansinvesteringene er en restbestemt saldpост og er beregnet som differansen mellom de finansielle investeringene og transaksjonsøkningen i gjelda. I nasjonalregnskapssystemet ivaretar nettofinansinvesteringene sammenhengen mellom de to del-regnskapene. I teorien skal nettofinansinvesteringene i det finansielle regnskapet være identiske med nettofinansinvesteringene i det ikke-finansielle regnskapet.

I denne rapporten rettes oppmerksomheten mot transaksjonene bak husholdningenes nettofinansinvesteringer i finansregnskapet. Målet er å utdype og forklare den publiserte statistikken og bidra til en så god forståelse som mulig av husholdningenes finansielle stilling i finansregnskapet ved utgangen av 2022.

Statistisk sentralbyrå, 03.05.2023

Lasse Sandberg

Sammendrag

Rapporten oppsummerer hovedbildet i husholdningenes finansregnskap basert på de siste publiserte årstallene. Vi har bak oss tre turbulente år med store og uvanlige endringer. Både koronapandemien og krigen i Ukraina har påvirket husholdningenes finansielle stilling i betydelig grad i 3-årsperioden.

Det er særlig tre forhold som har satt sitt preg på utviklingen i finansregnskapet i 2022. For det første ble samfunnet gjenåpnet etter to år med inngripende smittevernstiltak. Gjenåpningen førte blant annet til sterk vekst i privat konsum. For det andre tiltok den generelle prisstigningen og prisene på mange av varene som inngår i private konsumutgifter økte betydelig. For det tredje hevet Norges Bank styringsrenten seks ganger i løpet av året 2022. Dette har gitt et vesentlig høyere rentenivå enn det som har vært vanlig de siste årene. Økte renteutgifter har dempet veksten i husholdningenes disponible inntekt.

Økte utgifter i 2022 har redusert husholdningenes sparing og nettofinansinvesteringene i finansregnskapet. Nettofinansinvesteringene ble beregnet til 72 milliarder kroner, som er 56 milliarder kroner lavere enn i 2021, da nettofinansinvesteringene ble beregnet til rekordhøye 128 milliarder kroner. Selv om nettofinansinvesteringene ble redusert det siste året, er året 2022 det tredje året på rad med uvanlige høye nettofinansinvesteringer, sammenlignet med tidligere år.

I 2022 avtok gjeldsveksten, samtidig som husholdningene fortsatte å bygge opp finansielle reserver. Det siste året økte bankinnskuddene med 69 milliarder kroner, mens nettotegningene av verdipapirfondsandeler og nettokjøpene av aksjer og obligasjoner summerte seg til 17 milliarder kroner. De totale finansielle investeringene utgjorde 223 milliarder kroner, mens gjelda økte med 151 milliarder kroner i 2022.

Prissvingninger i verdipapirmarkedene påførte husholdningene et nettotap på 142 milliarder kroner og tapene bidro til å redusere den finansielle nettoformuen med 70 milliarder kroner i 2022. Husholdningenes finansielle nettoformue eller nettofordringer ble beregnet til 1 721 milliarder kroner ved utgangen av året som tilsvarer 97,5 prosent av sektorens disponible inntekt.

Rapporten er basert på frigitte årstall for 2021 og 2022, etter at de viktigste datakildene for året 2022 ble innarbeidet i finansregnskapet. Dette gjelder regnskapsstatistikk for banker, kredittforetak og forsikringsselskaper og verdipapirmarkedsstatistikk. Beregningene er i tillegg basert på anslag for skattefordringer og gjeld, anslag for unoterte aksjer og foreløpig tall for husholdningenes fordringer og gjeld overfor utlandet. Finansregnskapene for årene 2021 og 2022 er foreløpige regnskapsversjoner og vil bli oppdatert etter hvert som ny informasjon blir tilgjengelig og innarbeidet i beregningsgrunnlaget.

Abstract

The report summarises the main points of households' financial accounts based on the latest release of annual figures. We have three turbulent years of huge and unusual changes behind us. Both the COVID-19 pandemic and the war in Ukraine have had a large impact on the financial position of households in the three-year period.

Three factors have left their mark on the development of the financial accounts in 2022. Firstly, the country started returning to normal after two years of intensive infection control measures. This led to increased growth in private consumption. Secondly, inflation increased and the prices of many of the goods encompassed by private consumption expenditure rose significantly. Thirdly, Norges Bank raised the key policy rate six times in 2022. This has resulted in a significantly higher interest rate than that of recent years. Higher interest expenses have reduced growth in households' disposable income.

Increased expenditure in 2022 has reduced household savings and net lending in the financial accounts. Net lending was NOK 72 billion, which is NOK 56 billion less than in 2021, when net lending was calculated at a record high NOK 128 billion. Despite the lower net lending in the last year, 2022 is the third consecutive year with unusually high net lending compared to previous years.

Debt growth slowed in 2022, while households continued to accumulate financial reserves. Bank deposits increased by NOK 69 billion, while net acquisition of bonds, shares and mutual fund shares amounted to NOK 17 billion. Net acquisition of financial assets amounted to NOK 223 billion, while liabilities increased by NOK 151 billion in 2022.

Price fluctuations in the securities markets caused households a net loss of NOK 142 billion and holding losses contributed to reducing net financial assets by NOK 70 billion in 2022. Households' net financial assets were NOK 1721 billion at the end of the year, which corresponds to 97.5 per cent of the sector's disposable income.

The report is based on released annual figures for 2021 and 2022. The most important data sources are already incorporated into the calculations of the financial accounts for these years. This applies to accounting statistics for banks, mortgage companies and insurance companies, and securities market statistics. The calculations are also based on estimates for tax claims and tax payable, estimates for unlisted shares and preliminary figures for households' assets and liabilities outside Norway. Financial accounts for the years 2021 and 2022 are preliminary accounting versions and will be updated as new information becomes available and is incorporated into the calculation basis.

Innhold

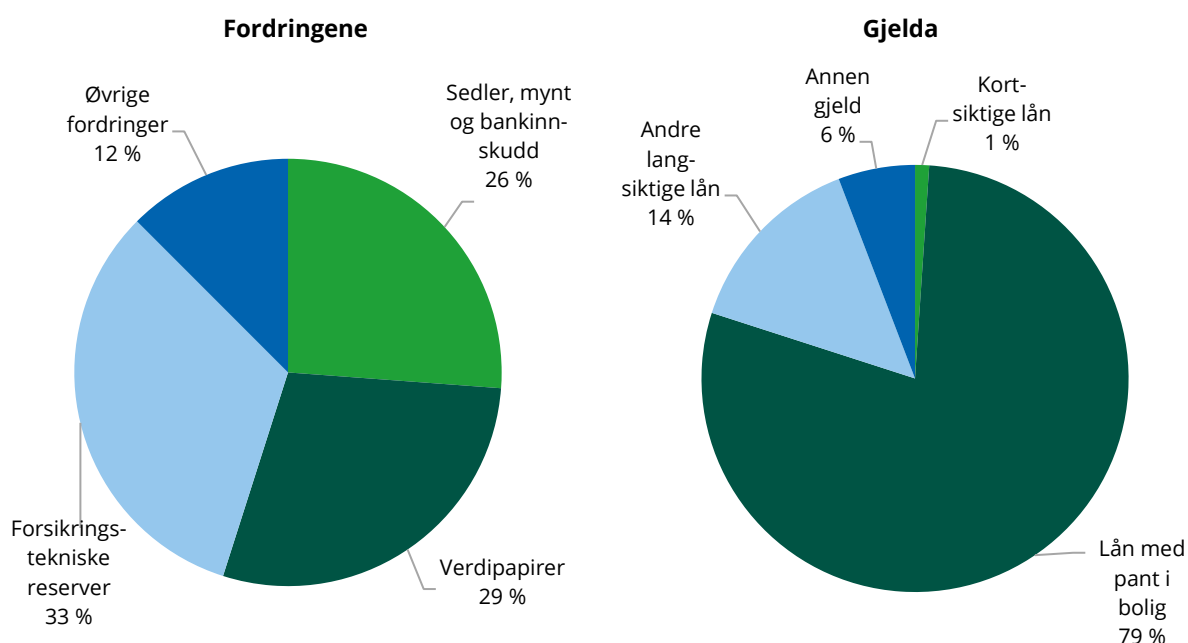
Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Husholdningenes nettofordringer og nettofinansinvesteringer	7
1.1. Nettofordringsraten faller moderat	7
1.2. Nettofinansinvesteringene, - ned fra et rekordhøyt nivå i 2021	8
1.3. Nettotap på verdipapirer det siste året	9
2. De finansielle investeringene og gjeldsutviklingen	11
2.1. Bankinnskuddene vokser fortsatt.....	11
2.2. Verdipapirinvesteringene ned til et normalt investeringsnivå	11
2.3. Pensjonsopptjeningen øker	11
2.4. Gjeldsveksten avtar	12
2.5. Gjeldsraten flater ut.....	13
3. Fordringer og gjeld overfor banksektoren	16
3.1. Økningen i nettogjelda til banksektoren flater ut.....	16
3.2. Utlånsrenta øker i takt med styringsrenten	17
3.3. Rentebelastningen tiltar	18
Referanser	19
Figurregister	20
Tabellregister	21

1. Husholdningenes nettofordringer og nettofinansinvesteringer

De foreløpige versjonene av husholdningenes finansregnskap for årene 2021 og 2022 er gjengitt i tabell 1.1. Tabellen illustrerer hovedstørrelsene på balansen og forklarer balanseendringene.

De finansielle eiendelene eller fordringene summerte seg til 6 243 milliarder kroner ved utgangen av 2022. Fordringene utgjorde om lag 1 137 000 kroner per innbygger det siste året. Husholdningenes fordringer domineres av sedler, mynt og bankinnskudd, verdipapirer og forsikringstekniske reserver. Husholdningenes gjeld utgjorde 4 521 milliarder kroner og dette tilsvarer om lag 824 000 kroner per innbygger ved utgangen av 2022. Lån med pant i fast eiendom er det dominerende gjeldsinstrumentet. Flere detaljer er illustrert i figur 1.1 og beskrevet i boks 1.

Figur 1.1 Husholdningenes fordringer og gjeld ved utgangen av 2022. Prosentandeler

Kilde: Statistisk sentralbyrå, statistikkbanktabell [10788](#)

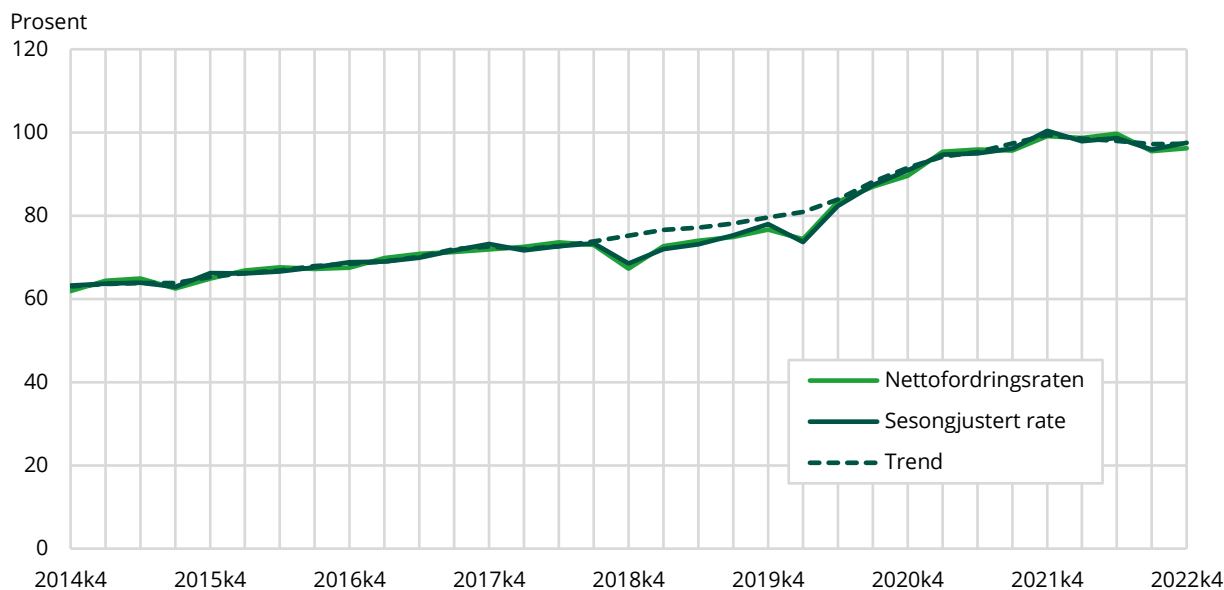
1.1. Nettofordringsraten faller moderat

Den finansielle nettoformuen eller nettofordringene er definert som differansen mellom fordringer og gjeld, og nettofordringene fanger opp utviklingen i begge brutto størrelsene. Nettofordringene ble beregnet til 1 721 milliarder kroner ved utgangen av 2022, noe som utgjør om lag 313 000 kroner per innbygger. Det siste året har nettofordringene vist en moderat utvikling og ble redusert med om lag 70 millioner kroner. Dette utgjør om lag 17 000 kroner per innbygger.

Figur 1.2 viser husholdningenes nettofordringer i prosent av disponibel inntekt mv¹. Den sesongjusterte nettofordringsraten ble beregnet til 100,4 prosent av disponibel inntekt ved utgangen av 2021. Raten falt med 2,9 prosentpoeng til 97,5 prosent ved utgangen 2022.

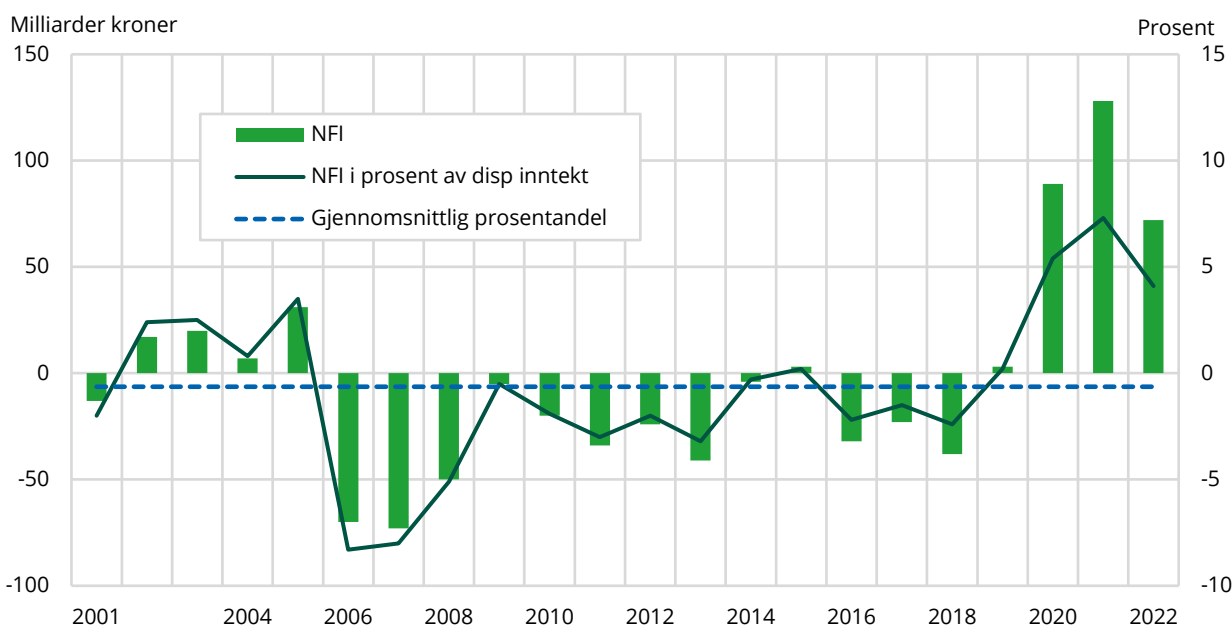
¹ Disponibel inntekt mv er summen av disponibel inntekt og korreksjon for endring i pensjonsrettigheter.

Figur 1.2 Husholdningenes nettofordringsrate i prosent av disponibel inntekt. Kvartalstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå, statistikkbanktabell [09477](#) og [10799](#)

Figur 1.3 Husholdningenes nettofinansinvesteringer (NFI). Milliarder kroner og prosent av disponibel inntekt

Kilde: Statistisk sentralbyrå, statistikkbanktabell [10788](#) og [10799](#)

1.2. Nettofinansinvesteringene, - ned fra et rekordhøyt nivå i 2021

Husholdningenes nettofinansinvesteringer² er illustrert i figur 1.3. Figuren, som dekker årene fra og med 2001 til og med 2022, viser at nettofinansinvesteringene de 3 siste årene ligger godt over gjennomsnittet i 22-årsperioden. Nettofinansinvesteringene nådde et toppunkt i 2021. Dette året ble nettofinansinvesteringene beregnet til rekordhøye 128 milliarder kroner, men nettofinansinvesteringene ble redusert med 56 milliarder kroner til 72 milliarder kroner i 2022.

² I finansregnskapet er nettofinansinvesteringene lik differansen mellom finansielle investeringer og transaksjonsøkning i gjeld.

I figuren inngår også en serie for husholdningenes nettofinansinvesteringsrate, beregnet som nettofinansinvesteringer i prosent av disponibel inntekt mv. De høyeste ratene er, ikke uventet, beregnet for de siste 3-årene. I 2021 ble den finansielle investeringsraten beregnet til 7,3 prosent av disponibel inntekt, men raten falt til 4,1 prosent i 2022. Til sammenlikning ble gjennomsnittet i 22-årsperioden beregnet til -0,6 prosent av disponibel inntekt.

De rekordhøye nettofinansinvesteringene i 2020 og 2021 forklares av rekordhøy sparing. Utviklingen skyldes blant annet smitteverntiltakene som begrenset husholdningenes konsummuligheter i flere perioder i løpet av de to årene. Samtidig bidro offentlige overføringer til å holde husholdningenes inntekter godt oppe. Nettofinansinvesteringene i 2022 indikerer også at sparingen i sektoren var høyere det siste året enn det som har vært vanlig i 19-årsperioden til og med 2019. Av figur 1.3 ser vi at den finansielle investeringsraten for året 2022 var den tredje høyest beregnede raten i 22-årsperioden.

1.3. Nettotap på verdipapirer det siste året

En betydelig andel av husholdningenes fordringer er investert i noterte finansielle instrumenter. Det gjelder blant annet børsnoterte aksjer og verdipapirfondsandeler, men også opptjente rettigheter i innskuddsbaserte pensjonsordninger bør vurderes på linje med noterte verdipapirer ettersom markedsverdien av disse pensjonsreservene inngår i balansen. I finansregnskapet beregnes det også andre beholdningsendringer for unoterte instrumenter, som unoterte aksjer, som inngår i de totale nettogevinstene / tapene.

Av tabell 1.1 framgår det at husholdningene ble påført et nettotap på 142 milliarder kroner i 2022. Tapene, som hovedsakelig skyldes prissvingninger i verdipapirmarkedene, kommer etter tre år med relativt høye nettogevinstene. Nettogevinstene ble beregnet til 164 milliarder kroner i 2021.

Tabell 1.1. Finansregnskap for husholdningene. Milliarder kroner.

	Beholdning, utgangen av året		Andre endringer		Transaksjoner		Vekst ¹ og rater ² i prosent	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Finansielle eiendeler / fordringer	6 152	6 243	157	-132	381	223	6,8	3,6
Sedler, mynt og bankinnskudd	1 565	1 634	0	0	96	69	6,6	4,4
Verdipapirer	1 857	1 805	109	-69	97	17	5,9	0,9
Forsikringstekniske reserver	1 985	2 034	45	-80	128	130	7,7	6,5
Andre fordringer	745	769	3	17	59	8	9,7	1,0
Gjeld	4 361	4 521	-7	9	252	151	6,1	3,5
Kortsiktige lån	46	48	0	0	0	2	1,0	4,1
Lån med pant i bolig	3 421	3 568	0	0	167	146	5,1	4,3
Andre langsiktige lån	614	643	-10	-7	39	36	6,7	5,9
Annen gjeld	279	263	3	16	45	-33	19,6	-11,7
Netto (fordringer minus gjeld)	1 791	1 721	164	-142	128	72		
Fordringsrate, sesongjustert							340,8	349,5
Gjeldsrate, sesongjustert							240,5	252,0
Nettofordringsrate, sesongjustert							100,4	97,5
Memo								
Fordringer per innbygger, kroner	1 134 000	1 137 000						
Gjeld per innbygger, kroner	804 000	824 000						
Nettofordringer per innbygger, kroner	330 000	313 000						

1 Vekstratene er beregnet som transaksjoner i prosent av beholdninger ved utgangen av året før.

2 Beregnede rater for fordringer, gjeld og nettofordringer i prosent av disponibel inntekt.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, statistikkbanktabell [10788](#) og [09477](#)

Boks 1. Husholdningenes finansielle balanse ved utgangen av 2022.

Husholdningenes fordringer og gjeld er illustrert i tabell 1. Av tabellen framgår det at bankinnskudd og kontanter utgjorde om lag 1 630 milliarder kroner eller 26 prosent av fordringene i 2022. Finansobjektet omfatter sedler og mynt samt bankinnskudd i innenlandske og utenlandske banker. Dette er de mest likvide instrumentene på balansen.

Verdipapirer utgjorde om lag 1 800 milliarder kroner eller 29 prosent av fordringene i 2022. Unoterte aksjer dominerer objektgruppen. Dette er aksjer som representerer personlige aksjonærs eierandeler i unoterte aksjeselskaper, de omsettes ikke regelmessig i organiserte markeder og er mindre likvide enn børsnoterte aksjer. Noterte aksjer omfatter aksjer utstedt av innenlandske børsnoterte foretak og alle utenlandske aksjer eid av innenlandske husholdninger. I tillegg inngår obligasjoner og verdipapirfondsandeler som omfatter andeler i aksjefond, kombinasjonsfond, obligasjonsfond og rentefond. Andeler i andre investeringsfond som er organisert som aksjeselskaper inngår i unoterte aksjer.

De forsikringstekniske reservene er den største finansielle eiendelen på balansen og utgjorde om lag 2 030 milliarder kroner eller 33 prosent av fordringene i 2022. Objektet omfatter reservene i skade- og livsforsikring og opptjente rettigheter i de fonderte tjenestepensjonsordningene. Pensjonsrettigheter utgjør om lag 90 prosent av reservene og ser vi bort fra de årlige utbetalte ytelsene, er disse reservene ikke tilgjengelig for husholdningene på kort sikt. Opptjente rettigheter i Statens pensjonskasse og i folketrygden tallfestes ikke i det publiserte finansregnskapet.

Husholdningenes gjeld domineres helt av de langsiktige lånene. Ramme- og nedbetalingslån med pant i bolig utgjorde om lag 3 570 milliarder kroner og har den største andelen med 79 prosent av samlet gjeld ved utgangen av 2022. Kortsiktig gjeld utgjorde 48 milliarder kroner eller 1 prosent av samlet gjeld det siste året.

Andre fordringer omfatter lån til andre sektorer, kapitalinnskudd, skattefordringer, den finansielle verdien av fast eiendom i utlandet og andre kortsiktige fordringer. Annen gjeld omfatter skattegjeld, den finansielle verdien av fast eiendom i Norge som er eid av utlendinger og annen kortsiktig gjeld.

2. De finansielle investeringene og gjeldsutviklingen

De finansielle investeringene er beregnet til 223 milliarder kroner i 2022 mot 381 milliarder kroner året før. Det framgår av tabell 1 at finansinvesteringene økte husholdningenes fordringer med 3,6 prosent. Investeringsveksten³ har avtatt fra 2021, da veksten ble beregnet til 6,8 prosent. Veksten i 2022 kom ned på et nivå som har vært vanlig i årene før pandemiåret 2020. Til sammenligning økte finansinvesteringene fordringene med 3,9 prosent i 2019.

2.1. Bankinnskuddene vokser fortsatt

Tabellen viser at husholdningenes bankinnskudd og kontanter økte med 69 milliarder kroner i 2022. Dette er lavere innskuddsvekst enn i 2021, da innskuddene mv økte med 96 milliarder kroner, men fortsatt betydelig høyere enn i 2019, da innskuddene økte med 51 milliarder kroner. Utviklingen antyder liten risikovilje blant husholdningene. Ettvirkninger av pandemien, krig i nærområdet samt stigende rentenivå og forbrukerpriser, er eksempler på forhold som kan ha redusert husholdningenes risikovilje og ført til valget av trygge bankinnskudd for plassering av oppsparte midler også i 2022.

Inntrykket forsterkes av endringer i porteføljen i 4. kvartal 2022. Husholdningene flyttet 29 milliarder kroner fra transaksjonsinnskudd til korte bundne innskudd i løpet av kvartalet. Dette er innskudd med bindingstid opp til 2 år og med noe bedre rentebetingelser. Porteføljeskiftet indikerer at husholdningene ikke ønsker å disponere disse midlene til andre formål på kort sikt.

2.2. Verdipapirinvesteringene ned til et normalt investeringsnivå

Husholdningenes nettoinvesteringer i verdipapirer falt fra 97 milliarder kroner i 2021 til 17 milliarder kroner i 2022. Verdipapirinvesteringene det siste året var lavere enn de tilsvarende investeringene i 2019 som utgjorde 23 milliarder kroner.

Aksjeinvesteringene i 2021 ble sterkt påvirket av et stort ekstraordinært aksjeutbytte i 4. kvartal 2021 som antas å være delvis reinvestert i unoterte aksjer. Investeringer i unoterte aksjer er foreløpig anslått til henholdsvis 42 og 3 milliarder kroner i 2021 og 2022.

Nettokjøp av børsnoterte aksjer falt fra 8 milliarder kroner i 2021 til 5 milliarder kroner det siste året, mens nettotegningene i verdipapirfundsandeler ble kraftig redusert fra 51 milliarder kroner i 2021 til 7,5 milliarder kroner i 2022. Det siste året kjøpte husholdningene obligasjoner og sertifikater for 1,7 milliarder kroner mot et nettosalg på 4 milliarder kroner i 2021.

2.3. Pensjonsopptjeningen øker

Forsikringstekniske reserver er det tredje store finansobjektet på fordringssiden av balansen. Verdien av opptjente rettigheter i tjenestepensjonsordningene utgjør den største andelen av reservene. Den årlige opptjeningen av nye rettigheter og reguleringen av pensjonsbeholdningene vil i stor grad være bestemt av den generelle lønnsutviklingen og diskonterings-/beregningsrentene. Begge forholdene reflekteres i de årlige beregnede transaksjonene i finansregnskapet.

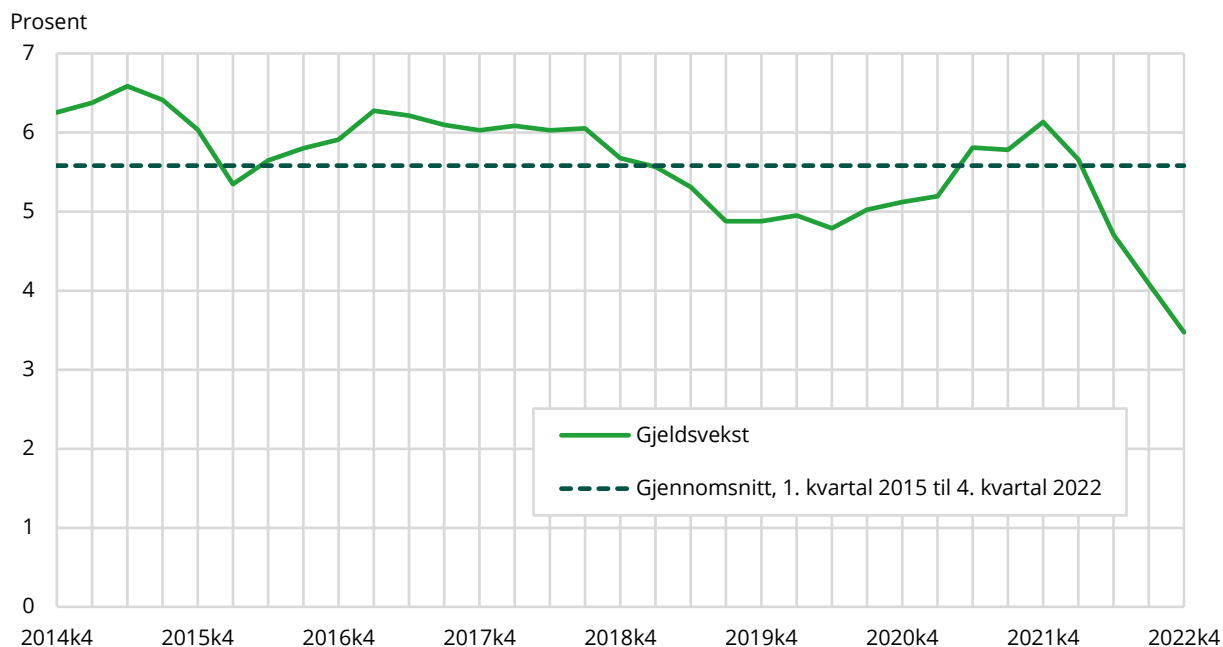
I finansregnskapet er transaksjonene i opptjente reserver og rettigheter beregnet til henholdsvis 128 og 130 milliarder kroner i 2021 og 2022. Dette er vesentlig høyere enn i 2020, da opptjeningen av reserver og rettigheter ble beregnet til 87 milliarder kroner. Økningen kan beregnes til 50 prosent og

---

³ Alle vekstrater i rapporten er beregnet som transaksjoner i år t i prosent av utgangsbeholdningene i år $t-1$ for de aktuelle finansobjektene.

utviklingen forklares i hovedsak av høyere lønnsvekst de to siste årene enn i årene før 2021. De forsikringstekniske reservene i 2022 er foreløpige beregnet og baserte på mindre detaljert kvartalsstatistikk for livsforsikringselskapene og anslag for pensjonskassene⁴. De detaljerte beregningene for tjenestepensjonene i 2020 og 2021 er utdypet i tabell 2.2 og boks 2.

Figur 2.1 Total gjeldsvekst, sum fire siste kvartal. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå, statistikkbanktabell [10788](#)

2.4. Gjeldsveksten avtar

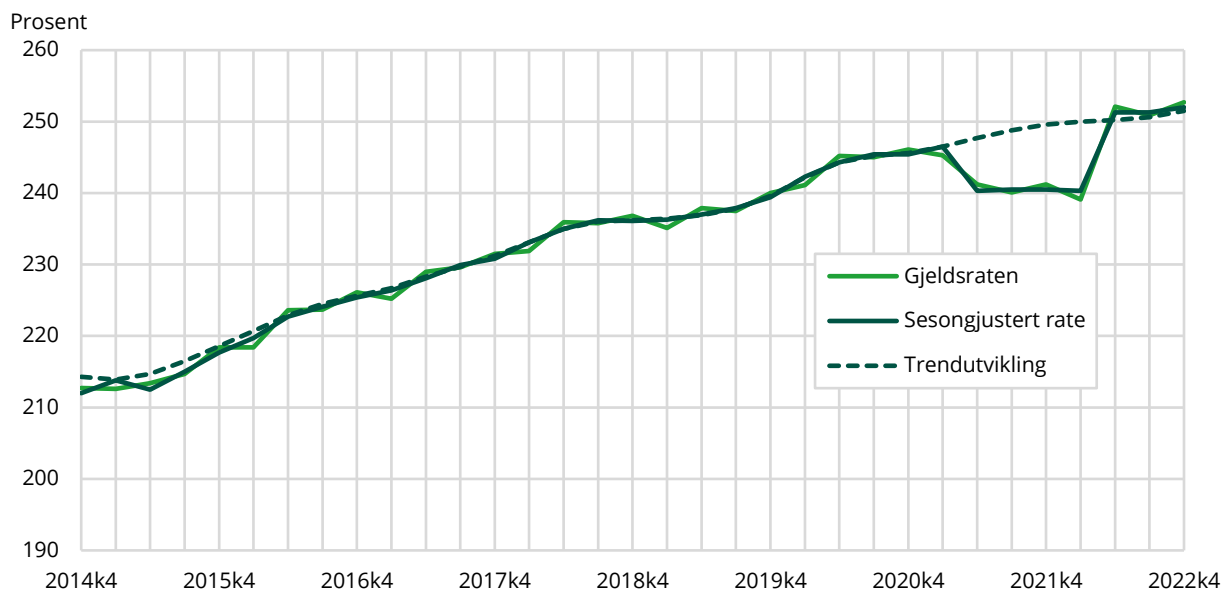
Gjelda⁵ økte totalt med 151 milliarder kroner i 2022 mot 252 milliarder kroner i 2021. Husholdningenes gjeld domineres av lån og det er banker og kredittforetak som har de største utlånene til sektoren. Gjeldsveksten vil i stor grad være bestemt av veksten i utlån med pant i fast eiendom. En hendelse har trukket ned gjeldsveksten det siste året. Det gjelder innbetalt skattegjeld knyttet til det ekstraordinære aksjeutbyttet i 2021. Den ekstraordinære aksjeskatten ble antatt innbetalt i 3. kvartal 2022 og er foreløpig anslått til 21 milliarder kroner.

Gjeldsveksten i kvartalene i 8-årsperioden fram til 4. kvartal 2022 er illustrert i figur 2.1. Det framgår av figuren at vekstraten har vært relativt stabil på nivå rundt gjennomsnittet på 5,6 prosent fram til og med utgangen av 2021. I løpet av det siste året har gjeldsveksten avtatt og veksten ble beregnet til 3,5 prosent i 4. kvartal 2022 mot 6,1 prosent i 4.kvartal 2021. Til sammenligning ble gjeldsveksten beregnet til 4,9 prosent i 4. kvartal 2019.

Bildet underbygges av Norges Banks utlånsundersøkelse for året 2022. I undersøkelsen rapporterte bankene om redusert etterspørsel etter boliglån fra husholdningene i 2. halvår. Bankenes kredittpraksis overfor husholdningene ble strammere i 4. kvartal, men bruken av avdragsfrihet økte noe. Bankene rapporterte at rentene på utlån til husholdningene økte i alle de fire kvartalene i 2022.

⁴ Årsstatistikk for 2022 vil være tilgjengelig i juni / juli 2023.

⁵ Gjeldsøkningen vil være bestemt av gjeldstransaksjonene, dvs summen av nye innvilgede lån og påløpte ikke-betalte rentekostnader fratrukket betalte avdrag.

Figur 2.2 Husholdningenes gjeldsrates. Gjeld i prosent av disponibel inntekt mv. Sesongjusterte kvartalstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå, statistikkbanktabell [09477](#)

2.5. Gjeldsraten flater ut

Den sesongjusterte gjeldsraten er gjengitt i figur 2.2. Gjeldsraten viser husholdningenes gjeld i prosent av disponibel inntekt mv. Figuren illustrerer den kvartalsvise gjeldsutviklingen i den siste 8-årsperioden. Den sesongjusterte gjeldsraten var 252,0 prosent av disponibel inntekt mv ved utgangen av 4. kvartal 2022.

Gjeldsraten⁶ er sterkt preget av det ekstraordinære aksjeutbyttet som ble utbetalt i 2021. Utbyttet inngår i disponibel inntekt og trekker opp nevneren i brøken som rateberegningene er basert på. I figuren har vi tatt inn en trendserie, hvor disponibel inntekt er korrigert for effekten av det ekstraordinære utbyttet. Den beregnede trenden avtar gjennom året 2021 og trendutviklingen har stabilisert seg i overkant av 250 prosent av disponibel inntekt.

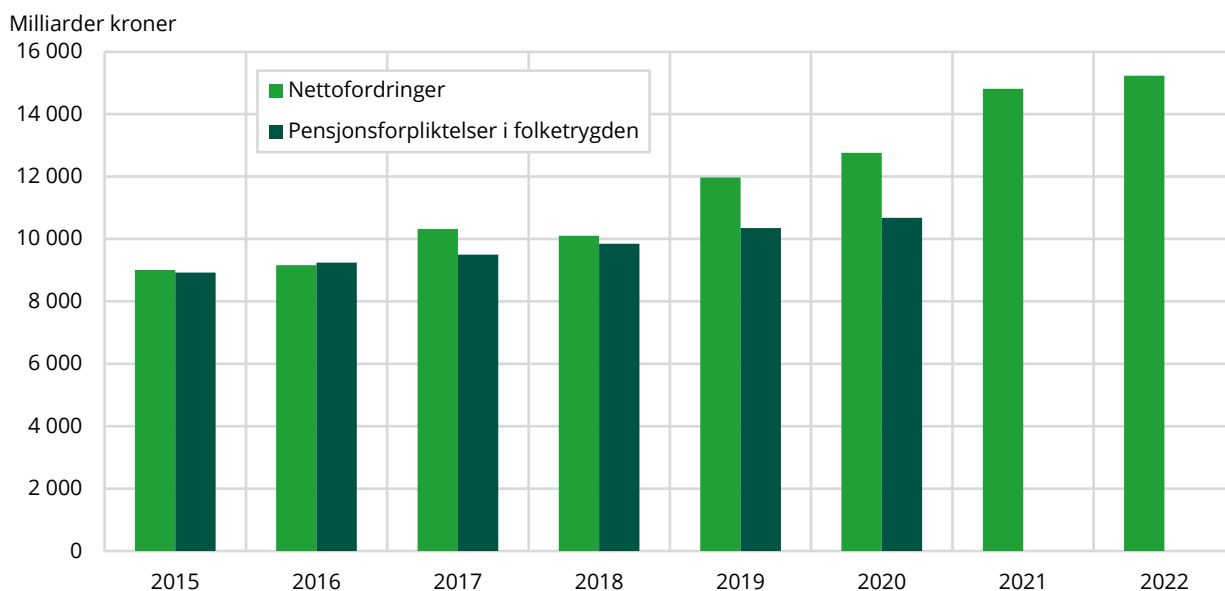
⁶ Beregningene er basert på et sentrert glidende gjennomsnitt av disponibel inntekt mv per kvartal. Dette betyr at effekten av det ekstraordinære aksjeutbyttet i disponibel inntekt for 4. kvartal 2021 påvirker beregningene av gjeldsratene i fire kvartaler.

Tabell 2.1. Opptjente rettigheter i fonderte tjenstepensjonsordninger. Milliarder kroner

	Næringslivet				Offentlig forvaltning	
	Innskuddsbaserte pensjonsordninger		Ytelsesbaserte pensjonsordninger		Ytelsesbaserte pensjonsordninger	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
1 Pensjonsreservene ved inngangen av året	299	355	600	616	633	633
2 Årlig opptjente pensjonsrettigheter	38	50	11	17	31	51
+ 2.1 Pensjonsopptjening, yrkesaktive medlemmer	33	40	26	28	40	68
+ 2.2 Investeringsinntekter	8	12				
+ 2.3 Økt nåverdi			16	17	15	14
- 2.4 Utbetalte ytelser til pensjonistene	3	3	27	28	28	30
+ 2.5 Flyttinger av kontrakter	0	1	-5	0	5	-1
3 Pensjonsreformen					-31	0
4 Andre endringer / nettogevinster	18	27	5	5	0	0
5 Pensjonsreservene ved utgangen av året	355	432	616	638	633	684

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.3 Statsforvaltningens nettofordringer (finansiell nettoformue) og pensjonsforpliktelser i folketrygden. Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Boks 2. Opptjente pensjonsrettigheter i fonderte ordninger og folketrygden

Det publiserte finansregnskapet omfatter de fonderte tjenestepensjonsordningene for ansatte i statlige helseforetak, kommuneforvaltningen og næringslivets foretakssektorer (ikke-finansielle og finansielle foretak). Opptjente rettigheter i de ikke-fonderte pensjonsordningene som administreres av Statens pensjonskasse og folketrygden inngår ikke i finansregnskapet. Disse ordningene blir tallfestet i tabell 29 «The supplementary table on pension schemes in social insurance», som inngår Eurostats tabellprogram i ESA 2010 («European System of Accounts»)

Opptjente rettigheter i de fonderte tjenestepensjonsordningene

Retten til tjenestepensjon opparbeides i arbeidsforhold og de fonderte ordningene forvaltes av livsforsikringselskapene og pensjonskassene. Ordningene kan deles inn i innskuddsbaserte, ytelsesbaserte eller hybridbaserte pensjonsordninger. Tabell 2.1 viser pensjonsregnskapet for årene 2020 og 2021 som er de to siste årene med et fullstendig oppdatert datagrunnlag. I tabellen er ytelses- og hybridbaserte ordninger slått sammen og pensjonsordningene er inndelt etter ordninger for ansatte i næringslivet og offentlig forvaltning.

Årlige opptjente pensjonsrettigheter er tallfestet på linje 2 og er summen av nye opptjente rettigheter fordi medlemmene jobber ett år ekstra (2.1), investeringsinntekter (2.2) og økt nåverdi av allerede opptjente rettigheter (2.3) fratrukket utbetalte pensjoner (2.4). Ordningene korrigeres for flyttinger av kontrakter (2.5). Tjenestepensjonene for offentlig ansatte har fått nytt regelverk og reformen ble gjennomført fra og med 1. januar 2020. Den nye ordningen (påslagsordningen) gjelder for alle kullene født i 1963 eller senere. Opptjente pensjonsrettigheter før 2020 (bruttoordningen) ble konvertert til oppsatt pensjon for disse kullene, som betyr at pensjonsbeholdningene bare reguleres med grunnbeløpet i folketrygden. Reformen har frigjort midler fra reservene i den gamle ordningen (linje 3).

Innskuddsbaserte ordninger for ansatte i næringslivet og ytelsesbaserte ordninger for ansatte i offentlig forvaltning har den høyeste årlige opptjeningen. De ytelsesbaserte ordningene for ansatte i næringslivet har lavere opptjening fordi disse ordningene fases gradvis ut. Pensjonsrettighetene utgjorde 1 754 milliarder kroner ved utgangen av 2021. De årlige opptjente rettighetene summerte seg til 118 milliarder kroner, som er en betydelig økning fra 2020, da den årlige pensjonsopptjeningen utgjorde 80 milliarder kroner. Nettogevinster økte pensjonsrettighetene med 32 milliarder kroner i 2021.

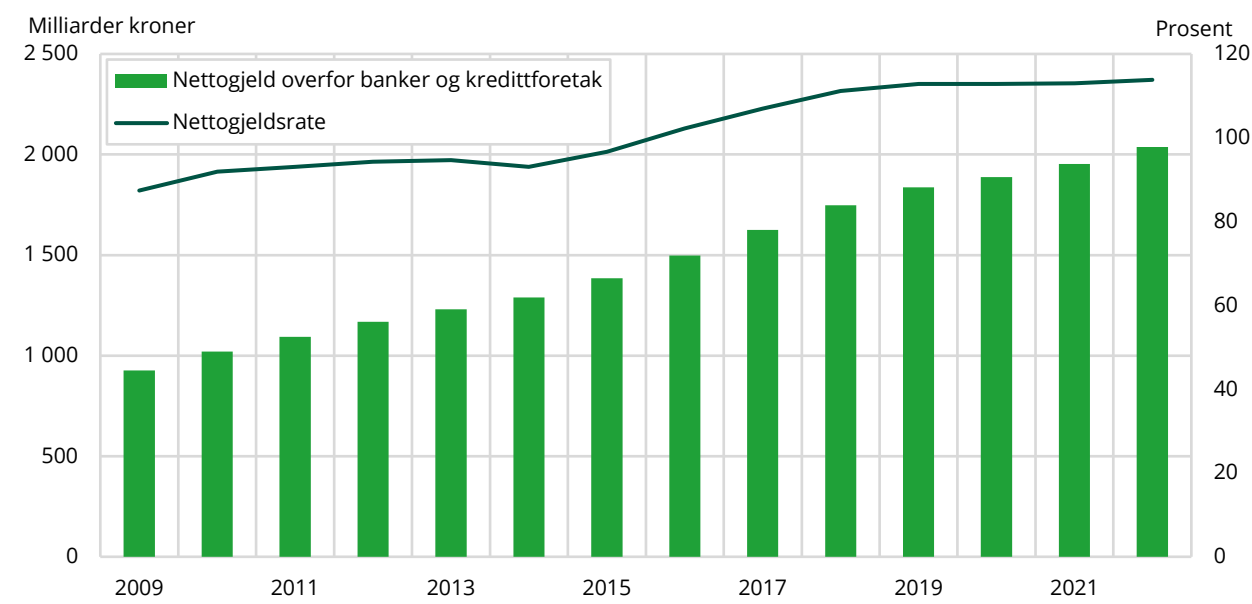
Pensjonsforpliktelser i folketrygden og statens finansielle nettoformue

Statsforvaltningen er husholdningenes største fordringssektor. Forholdet er illustrert i figur 2.3 som omfatter pensjonsforpliktelser i folketrygden og statsforvaltningens nettofordringer. Pensjonsforpliktelsene, som omfatter husholdningenes opptjente rettigheter i uføre- og alderspensjon i folketrygden, er beregnet i SSBs mikrosimuleringsmodell Mosart. De beregnede pensjonsforpliktelsene i folketrygden utgjorde om lag 8 900 milliarder kroner eller 99 prosent av statsforvaltningens nettofordringer ved utgangen av 2015. Pensjonsforpliktelsene økte til om lag 10 700 milliarder kroner ved utgangen av 2020, som foreløpig er det siste året som er tallfestet. Men, andelen falt til 84 prosent fordi nettofordringene økte til om lag 12 800 milliarder kroner. Figuren illustrerer at statsforvaltningens nettofordringer har økt betydelig i 8-årsperioden fram til utgangen av 2022. Nettofordringene ble beregnet til om lag 15 200 milliarder kroner det siste året.

3. Fordringer og gjeld overfor banksektoren

De viktigste kredittkildene for husholdningene er utlån fra innenlandske banker og kredittforetak. Husholdningenes gjeld til banksektoren utgjorde 81 prosent av den totale gjelda ved utgangen av 2022. Tradisjonelt har norske husholdninger hatt en stor andel av sine fordringer i bankinnskudd og innskuddene utgjorde 43 prosent av lånegjelda til banksektoren i 2022. Husholdningssektoren har gjennom sine egne bankinnskudd finansiert en betydelig andel av sine egne lån fra banksektoren. Andelen har imidlertid falt i løpet av årene fordi de årlige utlånene fra banksektoren har hatt en høyere vekst enn de årlige innskuddene.

Figur 3.1 Husholdningenes nettogjeld overfor banker og kredittforetak ved utgangen av kvartalet. Milliarder kroner og nettogjeld i prosent av disponibel inntekt mv.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, statistikkbanktabell [10788](#) og [10799](#)

3.1. Økningen i nettogjelda til banksektoren flater ut

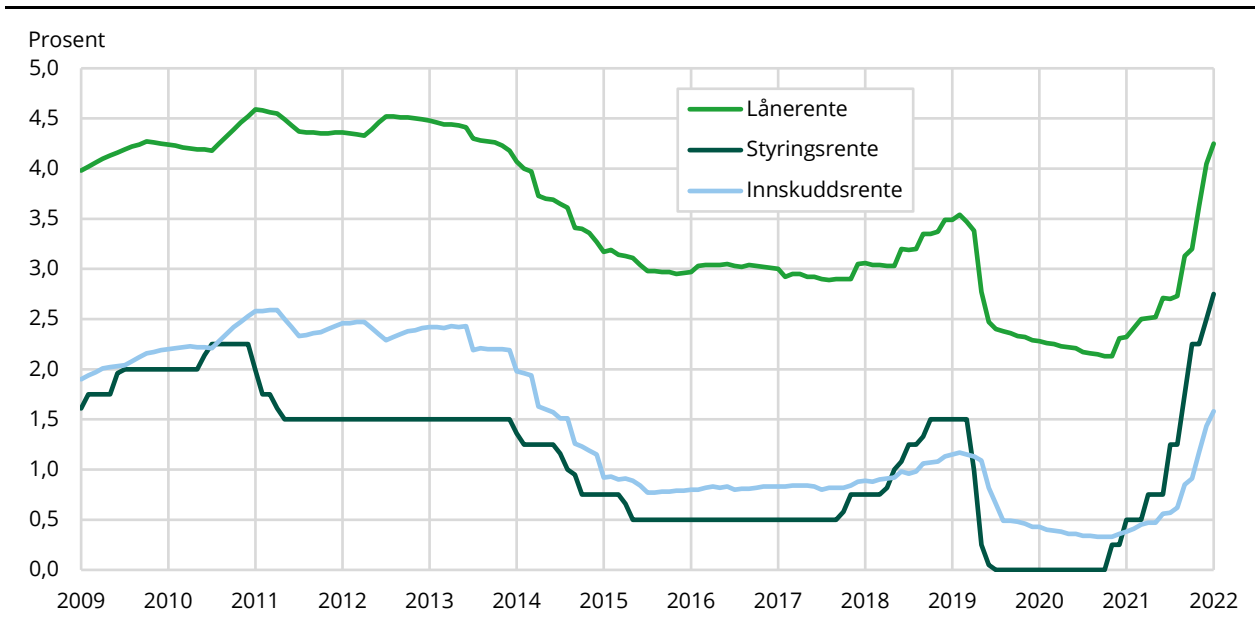
Husholdningenes nettogjeld til banker og kredittforetak er lån og annen gjeld fratrukket innskudd og andre fordringer. Ved utgangen av 2022 utgjorde totale fordringer overfor banksektoren 1 633 milliarder kroner, mens husholdningenes totale gjeld til sektoren utgjorde 3 670 milliarder kroner. Nettogjelda ble beregnet til 2 037 milliarder kroner ved utgangen av året.

I figur 3.1 er årstall for nettogjelda og nettogjeld i prosent av disponibel inntekt mv⁷ illustrert for årene fra 2009 til 2022. Nettogjelda økte med 84 milliarder kroner fra utgangen 2021 til utgangen 2022. Tendensen de siste årene har vært at veksten i nettogjelda til banksektoren har avtatt og nettogjeldsraten har flatet ut på et nivå i overkant av 113 prosent av disponibel inntekt. Raten ble beregnet til 113,8 prosent ble ved utgangen av 2022.

⁷ Disponibel inntekt i 2021 er korrigert for effekten av det ekstraordinære utbyttet som ble utbetalt i 4. kvartal dette året.

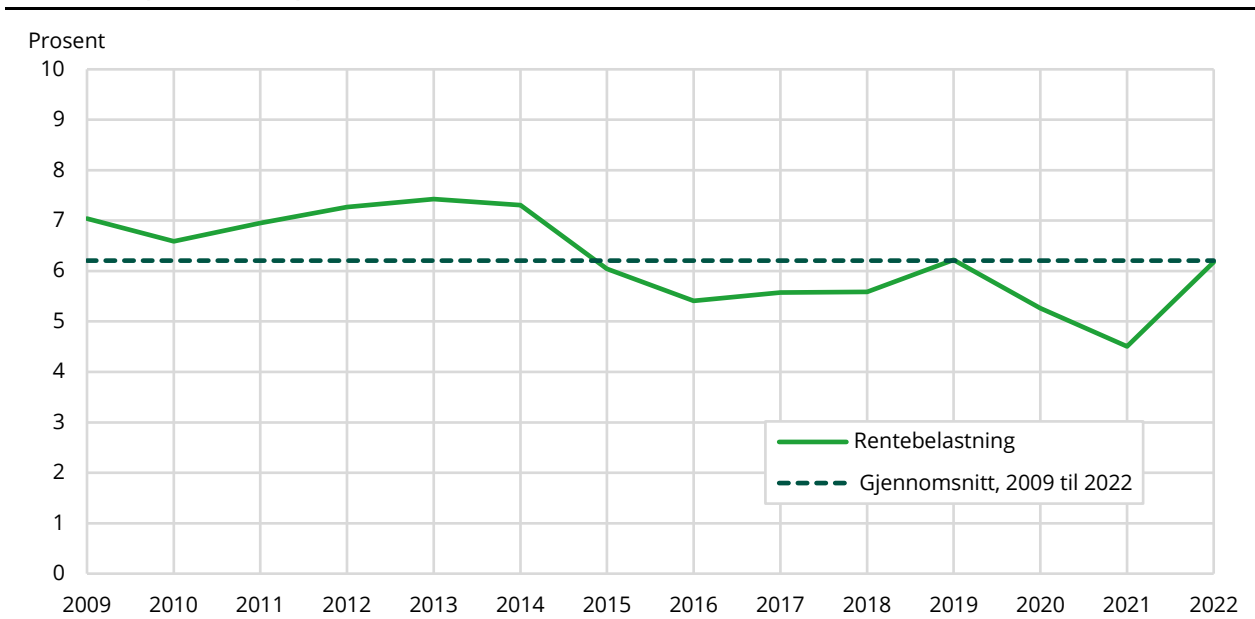

Figur 3.2 Styringsrente og gjennomsnittlig renter på bankinnskudd og lån i banker og kredittforetak. Månedstall i prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 3.3 Husholdningenes rentebelastning knyttet til lånegjeld i banker og kredittforetak. Renteutgifter i prosent av disponibel inntekt mv. Årstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå

3.2. Utlånsrenta øker i takt med styringsrenten

Husholdningenes renteinntekter og renteutgifter vil i hovedsak være bestemt av rentebærende fordringer og gjeld og av det gjeldende rentenivået. De gjennomsnittlige innskudds- og utlånsrentene knyttet til bankinnskudd og lån i banker og kredittforetak er illustrert i figur 3.2 sammen med Norges Banks styringsrente.

Figuren viser at rentene på husholdningenes innskudd og lån i hovedsak har fulgt styringsrenta som ble satt opp seks ganger i løpet av 2022 og som økte fra 0,5 prosent til 2,75 prosent. Innskuddsrenta har imidlertid økt mindre enn styringsrenta. Den gjennomsnittlige innskuddsrenta var 1,58 prosent ved utgangen av 2022 mot 0,38 prosent ved utgangen av 2021. Figuren viser at innskuddsrenta var lavere enn styringsrenta i perioden fra april 2019 til februar 2020 og at den samme situasjonen oppstod fra og med desember 2021. Den gjennomsnittlige renta på utlån fra banksektoren til husholdninger økte fra 2,32 prosent ved utgangen av 2021 til 4,25 prosent ved utgangen 2022.

3.3. Rentebelastningen tiltar

Husholdningenes rentebelastning knyttet til lånegjelda i banksektoren er illustrert i figur 3.3. I figuren er rentebelastningen beregnet som en andel for renteutgiftene⁸ i prosent av disponibel inntekt mv. Rentebelastningen økte fra 4,5 prosent i 2021 til 6,2 prosent av disponibel inntekt i 2022. Dette er samme nivå for rentebelastningen som i 2019. Utviklingen det siste året forklares av en høyere lånerente, som gradvis har fått gjennomslag i husholdningene rentekostnader. Vi må tilbake til september 2014 for å finne en lånerente på samme nivå som i desember 2022.

---

⁸ Rentekostnadene er beregnet (gjeld multiplisert med rentesats).

Referanser

Statistisk sentralbyrå (2023). Finansielle sektorregnskaper. <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/finansregnskap/statistikk/finansielle-sektorregnskaper>

Statistisk sentralbyrå (2023). Nasjonalregnskap, inntekts- og kapitalregnskapet. <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/nasjonalregnskap/statistikk/nasjonalregnskap-inntekts-og-kapitalregnskapet>

Statistisk sentralbyrå (2023). Banker og kredittforetak. <https://www.ssb.no/bank-og-finansmarked/finansinstitusjoner-og-andre-finansielle-foretak/statistikk/banker-og-kredittforetak>

Statistisk sentralbyrå (2023). Banker og kredittforetak. Livs- og skadeforsikringselskaper, regnskap. <https://www.ssb.no/bank-og-finansmarked/finansinstitusjoner-og-andre-finansielle-foretak/statistikk/livs-og-skadeforsikringselskaper-regnskap>

Statistisk sentralbyrå (2023). Verdipapirer. <https://www.ssb.no/bank-og-finansmarked/verdipapirmarkeder/statistikk/verdipapirer>

Statistisk sentralbyrå (2023). Verdipapirfond. <https://www.ssb.no/bank-og-finansmarked/verdipapirmarkeder/statistikk/verdipapirfond>

Statistisk sentralbyrå (2023). Renter i banker og kredittforetak. <https://www.ssb.no/bank-og-finansmarked/finansinstitusjoner-og-andre-finansielle-foretak/statistikk/renter-i-banker-og-kredittforetak>

Norges Bank (2022). Utlånsundersøkelser. <https://www.norges-bank.no/aktuelt/nyheter-og-hendelser/Publikasjoner/Norges-Banks-utlansundersokelse/?tab=newslist>

Figurregister

Figur 1.1	Husholdningenes fordringer og gjeld ved utgangen av 2022. Prosentandeler	7
Figur 1.2	Husholdningenes nettofordringsrate i prosent av disponibel inntekt. Kvartalstall.....	8
Figur 1.3	Husholdningenes nettofinansinvesteringer (NFI). Milliarder kroner og prosent av disponibel inntekt	8
Figur 2.1	Total gjeldsvekst, sum fire siste kvartal. Prosent.....	12
Figur 2.2	Husholdningenes gjeldsrate. Gjeld i prosent av disponibel inntekt mv. Sesongjusterte kvartalstall.....	13
Figur 2.3	Statsforvaltningens nettofordringer (finansiell nettoformue) og pensjonsforpliktelser i folketrygden. Milliarder kroner	14
Figur 3.1	Husholdningenes nettogjeld overfor banker og kredittforetak ved utgangen av kvartalet. Milliarder kroner og nettogjeld i prosent av disponibel inntekt mv.	16
Figur 3.2	Styringsrente og gjennomsnittlig renter på bankinnskudd og lån i banker og kredittforetak. Månedstall i prosent	17
Figur 3.3	Husholdningenes rentebelastning knyttet til lånegjeld i banker og kredittforetak. Renteutgifter i prosent av disponibel inntekt mv. Årstall.....	17

Tabellregister

Tabell 1.1. Finansregnskap for husholdningene. Milliarder kroner.....	9
Tabell 2.1. Opptjente rettigheter i fonderte tjenstepensjonsordninger. Milliarder kroner.....	14